

Kangasvuokko

Mosippa

Pulsatilla vernalis

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Monivuotinen leinikkikasvien heimoon kuuluva kangasvuokko on kukkiessaan huomiota herättävän kaunis kasvi. Kangasvuokolla on suuret, pehmeäkarvaiset, sisäpuolelta lähes valkoiset ja ulkopinnalta heikosti punertavat kukat. Kangasvuokko kukkii toukokuussa. Siirottavakarvaiset kukkaperät kasvavat kukinnan jälkeen jopa yli 30 cm pitkiksi ja niiden päihin kehittyvät karvaiset pähkylät. Kangasvuokon paksut ja nahkeat tummanvihreät lehdet kasvavat matalina ruusukkeina ja talvehtivat vihreinä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kangasvuokon kasvupaikat ovat harjumaastossa olevia karuhkoja mäntykankaita. Se viihtyy erityisesti valoisissa harjunrinnemänniköissä ja kasvaa usein myös harjuilla kulkevien teiden pientareilla ja polkujen reunoilla sekä muilla aukkopaidoilla, jossa sammalkerros on osin aukkoinen. Kangasvuokon levinneisyysalue keskittyy Suomen itä- ja kaakkoisosiin, mistä se on harjuja ja reunamuodostumia, etenkin Salpausselkiä pitkin levinnyt muualle Suomeen. Keski-Suomen esiintymät ovat lajin levinneisyysalueen luoteisreunalla.

Nykytila ja uhkatekijät

Kangasvuokon uhanalaistumisen syitä ovat harjumetsien rehevöityminen ja siihen liittyvä umpeutuminen, varjostuksen lisääntyminen ja paksun kumttakerroksen muodostuminen. Metsänhakkuut voivat hyödyttää kangasvuokkoa lisäämällä valoa ja rikkomalla sopivasti maanpintaa. Toisaalta lajia haittaa etenkin uudistushakkuiden jälkeen tapahtuva heinityminen, tiheä taimikkovaihe ja kangasvuokkoyksilöiden jääminen metsäkoneiden tai hakkuutähteiden alle. Kangasvuokon uhkia ovat myös soranotto, rakentaminen ja rauhoituksesta huolimatta keräily.

Hoitosuositukset

Kangasvuokko ei välttämättä kärsi kasvupaikkojensa lähellä tehtävistä hakkuista, mutta avohakkuissa kangasvuokko-esiintymien ympärille on syytä jättää suojapuustoa. Harvennushakkuissa kangasvuokko todennäköisesti hyötyy valoisuuden lisääntymisestä ja maanpinnan sammal- ja kumttakerroksen lievistä rikkoutumisesta. Metsäkoneilla ei kuitenkaan tulisi ajaa kangasvuokkotasustojen kohdalta eikä jättää hakkuutähteitä kangasvuokko-esiintymien päälle. Pienialaisten kasvupaikkojen säilymistä voidaan edistää pohjakerrosta muokkaamalla ja poistamalla varjostavaa puustoa kasvustojen ympäriltä. Esiintymien lähistöllä tehtävät kulotukset voivat edesauttaa kangasvuokon leviämistä siemenestä. Luonnonhoidollisen kulotuksen toteuttamiseen on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Laitinen, P. 2008. Metsäpalojen vaikutus kangasvuokkojen (*Pulsatilla vernalis* L. Mill.) menestymiseen. Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, bio- ja ympäristötieteiden laitos. 31 s. + liites.
- Ustinov A. 1990. Kangasvuokon populaatiodynamiikka ja suojelu. Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, biologian laitos. 54 s.
- Uusitalo A. 2007. Kylien kaunokit, soiden sarat. Keski-Suomen uhanalaiset kasvit. Keski-Suomen ympäristökeskus, Jyväskylä. 202 s.
- Hallman, J. 2012. Kangasvuokko – *Pulsatilla vernalis*. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 279–281. Tammi, Helsinki.

Kuva: Terhi Rytteri